IX kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

# KANCELARIA SEJMU
# Biuro Komisji Sejmowych

**PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA**

■ **Komisji Polityki Senioralnej**
**(nr 66)**
z dnia 6 lipca 2023 r.

# Pełny zapis przebiegu posiedzenia

# Komisji Polityki Senioralnej (nr 66)

6 lipca 2023 r.

Komisja Polityki Senioralnej, obradująca pod przewodnictwem poseł **Joanny Borowiak (PiS)**, przewodniczącej Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

**– rozpatrzenie informacji na temat zagospodarowania i projektowania przestrzeni publicznej przyjaznej dla osób starszych;**

**– rozpatrzenie informacji prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na temat starzenia się społeczeństwa polskiego w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r.**

W posiedzeniu udział wzięli: **Małgorzata Jarosińska-Jedynak** sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej wraz ze współpracownikami, **Małgorzata Getlich** zastępca dyrektora Departamentu Architektury, Budownictwa i Geodezji Ministerstwa Rozwoju i Technologii, **Dorota Szałtys** dyrektor Departamentu Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego wraz ze współpracownikami, **Józefa Hrynkiewicz** przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej, **Mateusz Czarnowski** pełnomocnik wojewody kujawsko-pomorskiego ds. polityki senioralnej, **Zbigniew Tomczak** prezes zarządu Polskiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera, przewodniczący Obywatelskiego Parlamentu Seniorów, **Kordian Kulaszewicz** prezes Fundacji Adaptacja, **Jerzy Płókarz** prezes Krajowego Sztabu Ratownictwa Społecznej Sieci Ratunkowej oraz **Marek Wójcik** pełnomocnik zarządu ds. legislacyjnych Związku Miast Polskich.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Grażyna Kućmierowska** i **Elżbieta Przybylska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Dzień dobry, otwieram posiedzenie Komisji Polityki Senioralnej.

Witam serdecznie państwa posłów pracujących w Komisji, witam panie z sekretariatu. Jest z nami pani Małgorzata Jarosińska-Jedynak, sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Dzień dobry, pani minister, bardzo dziękuję. Witam panią Małgorzatę Getlich reprezentującą Departament Architektury Budownictwa i Geodezji Ministerstwie Rozwoju i Technologii. Witam panią Dorotę Szałtys reprezentującą Departament Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego. Witam serdecznie wszystkich zaproszonych gości obecnych na dzisiejszym posiedzeniu.

Wszyscy państwo posłowie otrzymali zawiadomienie o posiedzeniu. Czy są pytania do porządku dziennego? Nie ma pytań, zatem przechodzimy do jego realizacji. Stwierdzam przyjęcie porządku dziennego oraz protokołu poprzedniego posiedzenia Komisji.

Porządek obejmuje: rozpatrzenie informacji na temat zagospodarowania i projektowania przestrzeni publicznej przyjaznej dla osób starszych, który zreferują pani minister Małgorzata Jarosińska-Jedynak oraz pani dyrektor Małgorzata Getlich, oraz, w punkcie drugim, rozpatrzenie informacji prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na temat starzenia się społeczeństwa polskiego w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r.

Proszę uprzejmie panią minister Małgorzatę Jarosińską-Jedynak o zreferowanie przygotowanej informacji. Bardzo dziękuję.

**Sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej Małgorzata Jarosińska-Jedynak:**

Dziękuję bardzo.

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, przede wszystkim, jeżeli chodzi o kwestie dotyczące przestrzeni publicznej dla osób starszych, ale nie tylko dla osób starszych, bo również dla osób z niepełnosprawnościami, to za te działania odpowiada przede wszystkim rządowy program „Dostępność plus" realizowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obligacje do stosowania tych rozwiązań zostały również zawarte w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Kolejną taką ustawą na gruncie prawnym jest ustawa z 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących, gdzie zostały wprowadzone zmiany przepisów ustawy – Prawo budowlane, ale myślę, że o tym bardziej szczegółowo opowie pani dyrektor z Ministerstwa Rozwoju i Technologii, jako tego odpowiedzialnego za te działania.

Natomiast chciałabym się skupić na tym, co Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej realizuje w ramach działań związanych z dostępnością, w ramach działań, które wynikają z zapisów ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, która obowiązuje od września 2019 r. W ramach tej ustawy zostały wprowadzone minimalne wymagania dla podmiotów publicznych w zakresie dostępności architektonicznej. Obejmują one przede wszystkim takie działania, które zapewniają wolne od barier poziomych, pionowych przestrzenie komunikacyjne budynków; zapewniają również dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych, informację na temat rozkładu tych pomieszczeń, ale również to, w jaki sposób osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy będą korzystać z tych budynków, tak aby nie napotykać tych barier, szczególnie tych barier architektonicznych.

Ustawa wprowadziła też wiele zmian w przepisach prawa warunkujących większą dostępność, w tym właśnie w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i w ustawie o publicznym transporcie zbiorowym – czyli w tych przestrzeniach, w ramach których bariery dla seniorów czy osób z niepełnosprawnościami mogą się jeszcze pojawiać.

W 2019 r. na mocy ustawy o zapewnianiu dostępności został powołany Fundusz Dostępności, który jest instrumentem pożyczkowym zarządzanym przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Jest to fundusz, który pozwala na uzyskanie preferencyjnych, nisko oprocentowanych, w dużym stopniu też umarzalnych, pożyczek na dostosowanie obiektów, czy to wielorodzinnych budynków mieszkalnych, czy to budynków użyteczności publicznej, do potrzeb osób mających trwałe lub czasowe ograniczenia w mobilności czy też percepcji. Mówimy o montażu wind, o budowie podjazdów, zakupie schodołazów, zamontowaniu platform dla osób o ograniczonej mobilności.

Niezależnie od zmian na gruncie prawa, które są wdrażane w dłuższej perspektywie czasowej, w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej od 2018 r. prowadzono także prace nad „Standardami dostępności", które mają za zadanie przede wszystkim wskazywać, w jaki sposób środki europejskie na wszelkiego rodzaju inwestycje, czy to inwestycje infrastrukturalne, czy to inwestycje tzw. miękkie, powinny uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami, powinny uwzględniać zasady uniwersalnego projektowania. Zatem takie standardy zostały wprowadzone, zostały włączone do „Wytycznych w zakresie realizacji równości szans i niedyskryminacji", w tym właśnie dotyczące dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Jeżeli chodzi o kwestie związane z obszarem transportu, to w obszarze transportu realizowane są liczne projekty infrastrukturalne, w tym również inwestycje polegające na zakupie taboru, które mają na celu zwiększenie dostępności transportu zbiorowego dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym również właśnie dla seniorów. Przewoźnicy kolejowi dysponują obecnie taborem, który w większości jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, do potrzeb seniorów, do potrzeb rodziców podróżujących z dziećmi. Odsetek dostępnego taboru z roku na rok jest coraz większy.

Myślę, że warto pochwalić się przykładem dostępnego taboru, który należy do PKP, to projekt zrealizowany przez PKP Intercity – są to wagony Combo. Po polskich torach

jeździ już 60 jednostek typu Combo, które dają odpowiedź na potrzeby różnego rodzaju podróżnych, czy to podróżnych na wózku inwalidzkim, czy to podróżnych poruszających się z wózkiem dziecięcym. Przede wszystkim posiadają one wydzieloną przestrzeń dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim, specjalne zabezpieczenia, żeby ten wózek się nie przemieszczał podczas jazdy, dostosowane toalety, przejścia, przejazdy, tak żeby osoba z niepełnosprawnością mogła poruszać się po takim wagonie już bez pomocy osoby drugiej, żeby samodzielnie mogła się przemieszczać.

Ale dostępny transport to nie tylko zakup taboru, ale również dostępne dworce, dostępne perony i dostępne przystanki, spełniające wymogi uniwersalnego projektowania. Są to również wymogi dotyczące zarówno osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, jak i osób niewidomych czy osób niesłyszących z wszelkiego rodzaju udogodnieniami, jak chociażby alfabet Braille'a, montaż pętli indukcyjnych, które pozwalają osobom niedosłyszącym i słabosłyszącym lepiej odbierać komunikaty.

W wybranych jednostkach samorządu terytorialnego seniorzy mogą również skorzystać z indywidualnego transportu typu door-to-door. To przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami busy, które wykonują przewozy indywidualne na żądanie od miejsca zamieszkania na przykład do lekarza, sklepu czy urzędu w celu załatwienia podstawowych potrzeb. Wsparcie jest realizowane przy wsparciu środków europejskich i taką usługę transportu door-to-door uruchomiono już w 160 jednostkach samorządu terytorialnego. Projekt jest realizowany i będzie kontynuowany też w perspektywie 2021–2027.

Na pewno jednym z kluczowych elementów dotyczących zapewnienia dostępności jest wdrożenie idei projektowania uniwersalnego. Przede wszystkim to uniwersalne projektowanie ma dotyczyć tej sfery życia osób z niepełnosprawnościami, ale również seniorów. To wdrożenie idei wymaga przede wszystkim dostarczenia odpowiedniej dawki wiedzy dla osób, które zajmują się działaniami architektonicznymi w jednostkach samorządu terytorialnego, ale również działaniami projektowymi. Dlatego podejmowanych jest wiele działań w zakresie kształcenia, szkolenia pracowników podmiotów publicznych zaangażowanych w procesy inwestycyjno-budowlane. W ramach takiego projektu jak Akademia Dostępności szkolimy grupy pracowników administracji publicznej. Jest to kadra, która zajmuje się planowaniem przestrzennym w jednostkach samorządu terytorialnego, ale również inżynierowie budownictwa, infrastruktury czy też drogownictwa, tak abyśmy wdrażali to uniwersalne projektowanie w każdym obszarze życia.

Na pewno bardzo ważny i godny uwagi jest projekt dotyczący stworzenia Ośrodka Wsparcia Architektury Dostępnej, w skrócie nazywany OWDA. Głównym celem tego projektu jest wspieranie podmiotów publicznych w zapewnianiu dostępności architektonicznej obiektów i ich bezpośredniego otoczenia dla osób ze szczególnymi potrzebami, również dla seniorów. To działanie skierowane głównie do samorządów, tak aby odpowiedzieć na pytania, wątpliwości, czy inwestycja, która jest realizowana, która jest projektowana w chwili obecnej, spełnia zasady uniwersalnego projektowania, ale również odpowiada na potrzeby seniorów czy osób z niepełnosprawnościami.

Bardzo duże znaczenie w kontekście polityki senioralnej ma również wsparcie w zakresie dostępności dla sektora ochrony zdrowia. W programie „Dostępność plus" realizowany jest projekt „Dostępność plus dla zdrowia", który zakłada przede wszystkim poprawę dostępności architektonicznej, cyfrowej, komunikacyjnej, ale również organizacyjnej placówek podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) oraz szpitali. Przede wszystkim poprzez granty chcemy, aby te placówki poprawiły swoje standardy w zakresie dostępności w tych obszarach, o których przed chwilą wspomniałam.

To przede wszystkim ułatwienie komunikacji, nie tylko tej ruchowej, ale również komunikacji werbalnej, czy to z rejestracją, czy to z pracownikami danej placówki, lekarzami, czy poprzez tłumacza języka migowego, który jest na miejscu, czy też poprzez wideotłumacza. Takie działania chcemy zapewniać, jak również oczywiście podnoszenie wiedzy, kompetencji pracowników danej instytucji, tak aby wiedzieli, w jaki sposób prowadzić to wsparcie dla seniorów czy osób z niepełnosprawnościami. Chcemy również kontynuować te działania dla placówek ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, więc to już następne kroki.

W związku z tym, że ustawa o zapewnieniu dostępności nakłada obowiązki na podmioty publiczne, wspieramy samorządy w tym, aby dostosowały swoje obiekty – nie tylko urzędy, ale również szkoły, biblioteki, domy kultury – w zakresie spełniania wymogów dostępnościowych. Dlatego udzielamy grantów dla samorządów „Dostępny samorząd – granty", tak aby w ramach wsparcia finansowego można było realizować te działania dostępnościowe.

Bardzo ważnym obszarem działania jest wsparcie w zakresie kultury i turystyki. Chcemy, żeby seniorzy czy osoby z niepełnosprawnościami również w pełnym zakresie korzystały z tych działań. „Dostępna przestrzeń turystyczna" to inicjatywa, w ramach której mówimy o szlakach turystycznych, schroniskach górskich, które będą w pełni dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, tak aby osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy mogli również wdrapać się na szczyty gór i w pełni korzystać z tego, co jest zrealizowane.

Kultura to również ważny obszar. Już 164 instytucje kultury otrzymały granty na to, aby poprawiać swoją dostępność w zakresie udostępniania zarówno obiektu, jak i całej przestrzeni czy też ekspozycji w sposób dostępny; przedstawienia w postaci opisu danego eksponatu czy tablic, które będą przedstawiać te działania.

Ostatnim elementem są centra handlowe, które są przyjazne seniorom. We współpracy z Polską Radą Centrów Handlowych realizowane jest działanie na rzecz większej dostępności obiektów handlowych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym również seniorów. Został opracowany poradnik, specjalny poradnik, który dotyczy właśnie dostępności centrum handlowych – kompendium wiedzy w zakresie rekomendacji, ale również oczekiwań osób o ograniczonej mobilności, osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie właśnie pełnego korzystania z tych miejsc, którymi są centra handlowe. W tej chwili te rekomendacje zostały przedstawione, każdy może z nich skorzystać. To taki element trochę poza ustawą o zapewnieniu dostępności, która nakłada obowiązki tylko na podmioty publiczne. Centra handlowe, już jako te obiekty bardziej prywatne, korzystają z tego, widzą w tym swoją szansę.

Oczywiście polityka senioralna w zakresie srebrnej gospodarki, gdzie te działania również są prowadzone, szczególnie poprzez wspieranie przedsiębiorców, którzy poprzez realizację specjalnie dedykowanych projektów ze środków europejskich tworzą dostępne produkty, dostępne usługi, których odbiorcami są również seniorzy.

To tak w telegraficznym skrócie. Starałam się mówić najszybciej, jak mogłam. Dziękuję bardzo.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję, pani minister.

Teraz o zabranie głosu poproszę panią dyrektor Małgorzatę Getlich. Proszę o przedstawienie informacji ministra rozwoju i technologii.

**Zastępca dyrektora Departamentu Architektury, Budownictwa i Geodezji Ministerstwa Rozwoju i Technologii Małgorzata Getlich:**

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, minister rozwoju i technologii odpowiada m.in. za dział budownictwo, a co się z tym wiąże, odpowiada też za regulacje zawarte w ustawie – Prawo budowlane i w aktach wykonawczych do tej ustawy.

W art. 5 Prawa budowlanego mamy ogólne zasady budowy. Wśród nich m.in. jest napisane, że należy projektować i budować w sposób określony w przepisach, w warunkach technicznych, ale także zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, w tym osoby starsze. Rozumiemy przez to osoby ze szczególnymi potrzebami, jak też takie osoby, które chwilowo potrzebują takiego wsparcia, na przykład po złamaniach czy też oczywiście rodziny z dziećmi w wózkach.

Przede wszystkim trzeba wziąć pod uwagę, że musimy jeszcze zapewnić osobom starszym, jak również osobom niepełnosprawnym udział mieszkań w ogólnej liczbie mieszkań w budynkach wielorodzinnych – taka klauzula jest też wpisana w Prawie budowla-

nym. W nowych w warunkach technicznych będzie propozycja 6-procentowego udziału takich mieszkań przystosowanych dla osób niepełnosprawnych i osób starszych.

Regulacje dotyczące dostępności dla osób niepełnosprawnych, tak jak pani minister już powiedziała, to przede wszystkim w pani minister resorcie, ale my oczywiście włączamy się bardzo silnie, chociażby poprzez nasze warunki techniczne, rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie warunków technicznych z 2002 r. Do tych regulacji m.in. można zaliczyć to, że możemy budować pochylnie dla osób niepełnosprawnych bez ograniczania odległości, tzn. bez przestrzegania odległości, które są podane dla wszelkich pochylni w § 12 ust. 6 – możemy je budować w każdej odległości, również bezpośrednio przy granicy.

Przepisy dotyczą też konieczności urządzenia stanowisk postojowych, z których korzystają osoby niepełnosprawne, podają także wymiary tych stanowisk, które są dużo większe niż normalne stanowiska, z możliwością innego parkowania niż inne, zwykłe samochody.

Cóż jeszcze? Mamy też przede wszystkim o tym – co jest troszeczkę teraz nadużywane i będziemy w przepisach to ograniczać – aby miejsca dla osób niepełnosprawnych były sytuowane w stosunku do okien budynków mieszkalnych wielorodzinnych bez ograniczeń, tzn. żeby można było je stawiać. Jednak mieliśmy już takie zdjęcia, gdzie stoi 20, nie ma żadnych miejsc postojowych, tylko 20 dla osób niepełnosprawnych, i to jest jakieś obejście. Minister Buda bardzo się tym więc zainteresował, stąd też m.in. projekt rozporządzenia, w skrócie, o patodeweloperce.

Przede wszystkim w warunkach technicznych jest zapisana konieczność zapewnienia dojazdu z poziomu terenu i dostępu na wszystkie kondygnacje użytkowe osobom niepełnosprawnym, w tym osobom starszym. Dotyczy to budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zamieszkania zbiorowego, budynku użyteczności publicznej, który oczywiście musi być wyposażony w dźwigi. Zmienione są też parametry pochylni przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych – zwiększyła się szerokość i łatwiejszy jest manewr poruszania.

Trzeba powiedzieć, że jeśli chodzi o to, co jest zapisane w obecnych warunkach technicznych, to dawno już wiedzieliśmy, że należy wprowadzić kolejne rozwiązania dla osób starszych, osób niepełnosprawnych, ze szczególnymi potrzebami. Taka nowelizacja była przygotowana, jednak zapadła decyzja, że będziemy to wprowadzać w nowych warunkach technicznych, które wejdą we wrześniu przyszłego roku. Te warunki były przedmiotem konsultacji i można się z nimi zapoznać na stronie Rządowego Centrum Legislacji.

Główna zmiana albo nowe wprowadzenie to są takie przepisy, które oczywiście będą miały wpływ na funkcjonowanie w przestrzeni osób starszych. Do tego należy zaliczyć konieczność zastosowania dźwigów w budynkach, które będą miały dwie i więcej kondygnacji dla budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego, a trzy i więcej kondygnacji przy budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Budynek mieszkalny posiadający dwie kondygnacje będzie miał obowiązek wyposażenia też w inne urządzenia podnoszące – jeśli na przykład przy trzech kondygnacjach nie będzie chciał zapewnić windy z jakichś względów, chociażby ze względów konserwatora zabytków, to wtedy będzie miał obowiązek wyposażenia w inne urządzenia podnoszące.

Oprócz tego należy zaznaczyć, że – tak jak już wspomniałam – pojawia się też nowelizacja tego rozporządzenia, która jest w tej chwili w notyfikacji. Mamy termin do 14 września – jeśli żaden kraj unijny nie zgłosi uwag. Wpisaliśmy tam m.in., że należy zapewnić miejsca rekreacyjne, w tym również dla osób ze szczególnymi potrzebami. To są takie miejsca do odpoczynku w sytuacjach, kiedy zespół budynków liczy już ponad 20 mieszkań, czyli praktycznie w każdym takim skupisku lokali mieszkalnych pojawi się, oprócz placów zabaw, także miejsce, które nie będzie połączone z placem zabaw, które będzie dotyczyło tylko i wyłącznie miejsca do wypoczynku, głównie pod kątem osób starszych, ale przystosowane też pod względem dostępności.

Należy jeszcze dodać to, co jest przygotowywane u nas w departamencie od dawna, a tylko wprowadzamy nowe informacje, jeśli zmieniają się przepisy – to jest poradnik „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania”. Tak jak pani minister już mówiła o projekto-

waniu uniwersalnym, chcielibyśmy też szerzej to rozpropagować, tak żeby to mieszkanie i cała przestrzeń były bardziej przyjazne dla osób starszych lub też z częściowymi nawet dysfunkcjami ruchu.

To jest chyba tyle, co mogę powiedzieć na temat prac w naszym ministerstwie. Dziękuję bardzo.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję, pani dyrektor.

Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos w przedmiotowym temacie?

Zanim oddam głos, pozwólcie państwo, że przywitam jeszcze – jest z nami pani prof. Józefa Hrynkiewicz, przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej przy ministrze rodziny i polityki społecznej. Witamy pani profesor.

Czy ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos? Nie ma takich próśb. A strona społeczna? Pan Jerzy Płókarz, bardzo proszę, Krajowy Sztab Ratownictwa Medycznego.

**Prezes Krajowego Sztabu Ratownictwa Społecznej Sieci Ratunkowej Jerzy Płókarz:**

Społecznej Sieci Ratunkowej.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Dziękuję za uzupełnienie.

**Prezes KSR SSR Jerzy Płókarz:**

Dziękuję.

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, przede wszystkim w imieniu organizacji, która od kilkudziesięciu lat zajmuje się osobami starszymi i osobami niepełnosprawnymi, chciałbym podziękować zarówno pani minister, jak i pani dyrektor.

To, co usłyszeliśmy tu dzisiaj, to nic dodać, nic ująć – nie trzeba poprawiać, wystarczy tylko się nisko pokłonić i podziękować. Z tej relacji wynika, że naprawdę, tak jak w innych dziedzinach, na przykład w resorcie rodziny, pojawia się szczególna troska o osoby starsze, o osoby z niepełnosprawnościami, tak i w tych tutaj resortach też tę troskę szczególną widać.

Bardzo mi się osobiście spodobał pomysł, wprowadzony warunek, z przestrzenią do odpoczynku dla osób starszych, bo faktycznie tego troszeczkę brakuje. To jest takie pokłosie moim zdaniem czasów socjalistycznych, gdzie na ławeczkach spotykano się na winko – la patik czy patykiem pisane. Stąd może troszeczkę zginęły takie miejsca. Te czasy minęły i naprawdę byłoby warto, zwłaszcza że społeczeństwo się starzeje. Nie ma na to rady – to nie jest tylko jakiś polski trend, to jest trend ogólnoświatowy.

W związku z tym musimy się liczyć z tym, że będzie coraz więcej ludzi starszych i faktycznie bardzo istotny element to jest to, żeby mieli gdzie usiąść, porozmawiać sobie, wymienić się doświadczeniami – prowadzić wokół jakieś życie towarzyskie, bo starsze osoby rzadko już się wypuszczają gdzieś dalej na życie towarzyskie, więc możliwość prowadzenia takiego życia w miejscu zamieszkania wydaje się bardzo, bardzo istotna. Dziękuję.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję, panie Jerzy, za ten cenny głos. To dowodzi, że politykę na rzecz poprawy jakości życia seniorów, w tym osób z niepełnosprawnościami, prowadzimy w sposób kompleksowy. Zatem bardzo serdecznie dziękuję.

Do zabrania głosu zgłosili się w następującej kolejności: pan Kordian Kulaszewicz, Fundacja Adaptacja, Rada ds. Polityki Senioralnej, a później pan Zbigniew Tomczak.

Bardzo proszę, pani Kordianie.

**Prezes Fundacji Adaptacja Kordian Kulaszewicz:**

Dzień dobry.

Pani przewodnicząca, pani minister, pani dyrektor, mam akurat, pani dyrektor, taką podpowiedź tylko. Przysłuchując się wypowiedzi o miejscach parkingowych, mam taką informację à propos budżetów obywatelskich. W budżetach obywatelskich jest coś takiego, że można tworzyć miejsca dla osób niepełnosprawnych. A budżet obywatelski

jest czymś takim, że ma pierwszeństwo nad wszystkim. Może tu jest taka podpowiedź – może wtedy, jak będziemy ją zmieniać, może też ten budżet obywatelski, może będziemy chcieli tworzyć te miejscach dla niepełnosprawnych? Fajnie, że chcemy tworzyć i widzimy tę dostępność dla osób niepełnosprawnych, ale chodzi o to, żeby też nie wciskać, gdzie się da. Po prostu, chodzi o to, żeby ich nagle nie wcisnąć właśnie w to miejsce, gdzie się nie dało zrobić tego miejsca. Dlatego gorąca prośba.

A druga prośba – może jakiś fajny projekt albo dofinansowanie do budżetu? Faktycznie chodzi o to, żeby też zmobilizować osoby, które chcą tworzyć miejsca dla osób niepełnosprawnych, bo te projekty nie mają niestety przebicia. Sam walczę w Gdyni o jedno miejsce dla osoby niepełnosprawnej, żeby zrobić, wiem, jak to ciężko. Dzięki tym ustawom… Bardzo wam dziękuję za to, że walczycie o osoby niepełnosprawne, osoby, które są z takimi potrzebami. Bardzo dziękuję, bo to jest naprawdę ważne, za to, co robicie. Bardzo dziękuję.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Dziękuję za ten jakże cenny głos strony społecznej.

Bardzo proszę, pan Zbigniew Tomczak, przewodniczący Obywatelskiego Parlamentu Seniorów, ale także prezes zarządu Polskiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera. Bardzo proszę.

**Prezes zarządu Polskiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera Zbigniew Tomczak:**

Bardzo dziękuję, pani przewodnicząca, za możliwość zabrania głosu.

Bardzo dziękuję za wypowiedzi pani minister i pani dyrektor. Bardzo nam to, mnie osobiście, przybliżyło sprawy. Chciałem powiedzieć tym razem w imieniu organizacji pacjenckiej, którą mam zaszczyt reprezentować, organizacji skupiającej chorych na chorobę Alzheimera i inne choroby demencyjne.

Wszystkie te ułatwienia, udogodnienia, które na co dzień spotykamy, o których właśnie słyszeliśmy, bardzo ułatwiają życie właśnie takim chorym na choroby otępienne, na choroby demencyjne. Dlaczego? Dlatego że te osoby po kilku latach choroby doznają bardzo dużych ograniczeń takich fizycznych, w poruszaniu się, również w możliwości wysłowienia się, komunikacji.

Zatem bardzo serdecznie dziękuję za te wszystkie optymistyczne sygnały, przepisy, które pozwalają z kolei samorządom na pewną realizację tych wytycznych. Dziękuję bardzo.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Dziękuję uprzejmie.

Czy ktoś jeszcze państwa? To jeszcze może strona społeczna. Pani prof. Józefa Hrynkiewicz, Rada ds. Polityki Senioralnej, proszę uprzejmie.

**Przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej Józefa Hrynkiewicz:**

Szanowna pani przewodnicząca, szanowni państwo, pani minister, pani dyrektor, bardzo cieszę się z tych wszystkich zmian, które nastąpią, ale ja już pewnie ich nie doczekam.

Mieszkam na osiedlu, które zostało zbudowane w latach 60., ludzie wprowadzali się tam w latach 60. Bardzo było przyjemnie na tym osiedlu – mieliśmy miejsca do parkowania, miejsca do wypoczynku, zieleń. Od pewnego czasu mamy tam przede wszystkim bardzo szybkie budowy – wycina się drzewa, wstawia się w środek następne, znacznie wyższe bloki, które towarzyszą tym, które były zbudowane wcześniej. Wprawdzie może nie są luksusowe, po prostu czteropiętrowe bloki, ale porządnie tam się mieszkało. Nie ma miejsc do parkowania, nie ma miejsc dla dzieci, nie ma miejsc dla ludzi starych w żadnym razie. Ostatnio nie ma także, ponieważ buduje się te domy, oczywiście bez żadnych garaży, więc nie przesadzajmy, żeby jeszcze garaże tam były… W związku z tym nie może tam nawet czasami wjechać pogotowie albo – tak jak na osiedlu, gdzie są ludzie starzy – taki specjalny samochód, który zabiera człowieka, który już skończył swoje życie.

Myślę, że nikt nad tym nie panuje i nikt się tym nie zajmuje, ale nie tylko tam, między tymi domami. To ja dokładnie powiem: jest to Wierzbno w Warszawie, taka subdzielnica na Mokotowie.

Byłam w ostatnich dniach także na ul. Grzybowskiej, gdzie powstało zupełnie nowe osiedle. Nie wiem, jakie są tam mieszkania, ale nigdy nie chciałabym na tym osiedlu mieszkać, dlatego że tam odległość między oknami poszczególnych domów… Podobnie jest na Służewcu Przemysłowym, gdzie były przedsiębiorstwa, dzisiaj powstało osiedle – właściwie trudno powiedzieć, jak to jest. Czy wobec tego mamy jakiekolwiek zasady urbanistyczne, czy też one po prostu nie obowiązują? To jest kwestia kształtowania przestrzeni.

Więcej, powstają osiedla suburbiów pod Warszawą, bardzo liczne. Te osiedla buduje się na terenach moim zdaniem w sposób zupełnie nielegalny. Rada gminy podejmuje uchwałę, że zmniejsza obszar otuliny parku krajobrazowego – dotyczy to akurat Chojnowskiego Parku Krajobrazowego na południowy wschód od Warszawy – i po prostu buduje się już nie tylko domy na bardzo małych działkach, wielorodzinne, ale także buduje się domy na wynajem. Co więcej, robi się to bez absolutnie żadnej infrastruktury dla dzieci, dla ludzi starych – kompletnie bez niczego.

Coś musimy z tym zrobić, skoro przepisy, które przedstawiają nam pani minister i pani dyrektor naprawdę, są bardzo dobre i rzeczywiście bardzo oczekiwane. Wkrótce co czwarta osoba w Polsce będzie w wieku powyżej 60. roku życia, wobec tego naprawdę mamy, o co się martwić, ale musimy także coś zrobić z tym, co się teraz odbywa.

Próbowałam nawet znaleźć inspektora nadzoru budowlanego. Gdzie on jest w ogóle? Kto to jest? Jak do niego dotrzeć po prostu, żeby poprosić, aby powstrzymał takie działania? Nie mam na ogół trudności z poszukiwaniem ludzi, docieraniem do nich, ponieważ mój zawód wymagał tego, żebym umiała to robić zawodowo, ale muszę powiedzieć, że tym razem nie udało mi się w żaden sposób dotrzeć. To jest sprawa, która musi być jakoś rozwiązana.

Bardzo dziękuję i będę bardzo zobowiązana, jeśli dowiem się, jak to ma być rozwiązane.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję.

Czy odpowie pani minister, czy pani dyrektor?

**Sekretarz stanu w MFiPR Małgorzata Jarosińska-Jedynak:**

Myślę, że pani dyrektor, bo to obszar działania Ministerstwa Rozwoju.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

To bardzo proszę, pani dyrektor. Dziękuję uprzejmie.

**Zastępca dyrektora departamentu MRiT Małgorzata Getlich:**

Odpowiadając jeszcze panu, właściwie puentując, ponieważ pan tak bardzo ładnie powiedział o tych naszych propozycjach – jeszcze czegoś nie powiedziałam, ponieważ nie spotykamy się tylko w sprawach osób niepełnosprawnych, bardziej osób starszych.

Chciałabym jeszcze dodać, że w nowelizacji przewidujemy też w konkretnych budynkach przewijaki dla osób dorosłych, co też było nam zgłaszane m.in. od prezydenta Polski, pani profesor jest doradcą prezydenta w tych sprawach. Pojawił się ten zapis i będzie. Myślę, że to jest już szybka procedura, dlatego że w tej chwili, po notyfikacji, to już będzie do podpisu, więc mamy nadzieję, że to we wrześniu już zostaną te przepisy…

Teraz odpowiadając częściowo pani profesor, w tych przepisach odległości są zwiększone. Czyli nie będzie też tak, żeby się nie odsunąć od granicy i żeby nie było tych terenów zielonych, żeby nie było placów zabaw. Jeśli chodzi o place zabaw, to też przepisy są bardziej zaostrzone, niż były do tej pory, więc będą tereny dla dzieci, będą tereny dla osób starszych, dostosowane dla osób niepełnosprawnych.

To już jest rozporządzenie, jak mówię, przedyskutowane z branżą, ze środowiskiem, więc myślę, że wszystkie zapisy, które tam się znalazły, będą dobrze odebrane, a jeśli się pojawi coś nowego, to jak mówię, jesteśmy w przededniu nowych warunków, które muszą wejść we wrześniu przyszłego roku. Szykujemy dużo większe zmiany, oczekując jeszcze oczywiście na jakieś propozycje, jeśli się pojawiają.

Co to nadzoru budowlanego powiatowy dla Warszawy jest, ale czy… Rozumiem panią profesor i ten uśmiech, bo jest to część administracji, która naprawdę… Troszkę mamy tam wakatów i oni są często w terenie, ponieważ, tak jak państwo widzicie, budów jest dużo i trzeba jednak je wszystkie skontrolować. Ale oczywiście, jeśli byłyby jakieś pro-

blemy, to mamy w ministerstwie też wydział skarg i wniosków i jeśli jest jakaś taka sytuacja, to proszę.

**Przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej Józefa Hrynkiewicz:**

Przepraszam bardzo, pani dyrektor.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo proszę.

**Przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej Józefa Hrynkiewicz:**

Ale co zrobimy z tymi budynkami, które już są? Tam, gdzie powycinano drzewa, polikwidowano place zabaw, nie ma wind, nie ma garaży, nie ma miejsc postojowych, polikwidowano sklepy i jest Żabka gdzieś na parterze jakiegoś budynku, na dużym osiedlu, gdzie po chleb trzeba chodzić przez bardzo ruchliwą ulicę bez świateł. To nie jest łatwe życie. Musimy reagować na to w sposób bardzo zdecydowany.

**Zastępca dyrektora departamentu MRiT Małgorzata Getlich:**

Pani profesor, może ratunkiem będzie nowa ustawa o planowaniu przestrzennym, która będzie już za moment. Jest teraz już po uwagach, chyba w Senacie, więc za chwilę pewnie wejdzie w życie.

Mam nadzieję, że akty wykonawcze do tej ustawy będą przede wszystkim określać takie standardy urbanistyczne, które do tej pory nigdzie nie były faktycznie określone. Kiedyś te standardy funkcjonowały, teraz takich przepisów nie ma. One były w formie wytycznych właściwie, a nie przepisów, ale w tej chwili takich nie ma.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję, pani dyrektor. Szanowni państwo, wobec braku…

Pan Marek Wójcik, ale króciutko, proszę, bo mamy jeszcze jeden punkt, a na sali plenarnej dzisiaj jeszcze jest procedowany…

**Pełnomocnik zarządu ds. legislacji Związku Miast Polskich Marek Wójcik:**

Bardzo króciutko.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Jeśli mogę dokończyć.

Na sali plenarnej jest procedowany punkt Rodzina 800+. Bardzo proszę.

**Pełnomocnik zarządu ds. legislacji ZMP Marek Wójcik:**

Pani przewodnicząca, państwo posłowie, pani minister, szanowni państwo, myślę, że pewien etap dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych mamy już za sobą, w związku z tym pozwolę sobie opowiedzieć o takich elementach, które są przyszłością.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Mam gorącą prośbę. To ma być głos w dyskusji, czyli pytanie, jeżeli je pan ma, do pani minister albo do pani dyrektor.

**Pełnomocnik zarządu ds. legislacji ZMP Marek Wójcik:**

Pani przewodnicząca, mogę zadawać pytania, ale myślę, że rozmawiamy w taki sposób, żeby pozwolić w przyszłości robić pewne przedsięwzięcia, które pomogą osobom niepełnosprawnym. Powtarzam: mamy za sobą pewien etap, więc chciałbym zwrócić uwagę na to, co przed nami.

Zatem mogę pytać, czy będzie to w przepisach, czy nie będzie? W ustawie, którą pani dyrektor przywołała, nie ma tego typu elementów, jeżeli chodzi o nową ustawę o planowaniu przestrzennym.

Ale chodzi mi o to, żeby zwrócić uwagę na takie miejsca, jak miejsca do gromadzenia odpadów, gdzie przy komorach zsypowych wąskie drzwi to jest standard. Jest kwestia tego, że tablica informacyjna, informacja wizualna, dotykowa, pętle indukcyjne przeznaczone dla osób niesłyszących albo niewidomych są bardzo rzadko – myślę, że warto w tę stronę pójść. To, o czym, mówiła pani profesor – dla mnie wciąż pani poseł, będzie dla mnie pani na zawsze kojarzona z aktywnością w parlamencie – kwestia budowy infra-

struktury rekreacyjnej dla osób niepełnosprawnych. To absolutna przyszłość. Ze strony samorządów jesteśmy bardzo otwarci na budowę tego typu miejsc rekreacyjnych.

Może drobiazg, ale państwo korzystacie z centrów handlowych. Na dzisiaj przepisy nie ograniczają rodzaju drzwi obrotowych. Proszę sobie zwrócić uwagę – są takie domy handlowe, w których rzeczywiście drzwi są bardzo szerokie, ale w większości przypadków jest dokładnie odwrotnie. Osoba niepełnosprawna na wózku ma gigantyczny problem z tym, aby z nich korzystać.

Jeszcze jedna rzecz, która wcale nie jest wstydliwa, a co do o której mamy wiele do zrobienia – mianowicie to, iż w obiektach handlowych o powierzchni powyżej 100 $m^2$ powinny być łazienki. Znajdźcie państwo w Biedronce, w Lidlu (wymieniam te sieci handlowe, ale mogę wymieniać następne) ogólnodostępną łazienkę, a już tym bardziej dla osoby niepełnosprawnej. Parę razy próbowałem wymóc dostęp do toalety. Jeżeli już, to był jakiś magazynek, w którym stały jakieś paczki – z niechęcią ogromną. A już osoba na wózku nie ma żadnych szans na skorzystanie. Państwo doskonale wiecie, że osoby z niepełnosprawnością dostęp do toalet powinny mieć częściej niż osoby sprawne. W związku z tym zwracam też na to uwagę. To jest to, co przed nami, to kwestia wyegzekwowania, żeby te toalety się tam znalazły. Dziękuję bardzo.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję.

Szanowni państwo, przechodzimy do kolejnego punktu dzisiejszego posiedzenia.

Uprzejmie poproszę panią Dorotę Szałtys z Departamentu Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego o zreferowanie informacji „Starzenie się społeczeństwa polskiego w świetle wyników narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r.”. Poproszę uprzejmie.

**Dyrektor Departamentu Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego Dorota Szałtys:**

Dziękuję, pani przewodnicząca. Dzień dobry państwu.

Proszę państwa, ja krótko zajmę czas, bo rozumiem potrzebę chwili. Odniosę się tylko do tej notatki, która w sposób szczegółowy prezentuje wyniki ostatniego spisu ludności i mieszkań. Zachęcam również do zapoznania się z analityczną publikacją dokładnie na ten sam temat. Jest ona dostępna w formie elektronicznej na stronie internetowej GUS.

Starzejemy się i to jest nieuchronne zjawisko. Tak jak tu zostało wspomniane, nie jest to tylko trend polski, ale również całego świata i Unii Europejskiej, Europy. Natomiast my jesteśmy w wyjątkowej sytuacji, dlatego że o ile jesteśmy jeszcze jednym z najmłodszych krajów Unii Europejskiej, to w 2060 r. kraj nasz będzie jednym z najstarszych. Nie mamy jeszcze prognoz demograficznych, one powstają. Mam nadzieję, że zaraz po wakacjach te prognozy w najnowszej edycji będą dostępne.

Natomiast już tej chwili mogę powiedzieć, że nasze założenia i wyniki są zbieżne z tymi, które są w tej chwili dostępne z Eurostatu i z ONZ. Tylko nadmienię, że już w 2060 r. ok. 35% ludności Polski będą stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej. Natomiast w 2025 r. jest to już prawie 20% – obecnie mamy prawie 20%. Jakie będą reperkusje, oczywiście państwo sami zdajecie sobie sprawę. Natomiast tylko kilka słów, będę odnosiła się do takich najbardziej ważkich tematów, nawiązując m in. do wypowiedzi pani dyrektor i pani minister dotyczących właśnie osób niepełnosprawnych.

Na samym początku przypomnę tylko, że 31 marca, czyli w dzień referencyjny spisu, Polska liczyła 38 036 118 osób zaliczanych do tzw. ludności według definicji krajowej. Zmniejszyliśmy się o prawie 500 tys., ale ten spadek liczby ludności w stosunku do spisu dekadę wcześniej dotyczył aż 1776 gmin, natomiast w 1181 gminach ubytek był powyżej 5%, więc był bardzo wysoki.

Zwiększył się udział, co jest chyba dla nas w tej chwili najważniejsze, ludności w wieku poprodukcyjnym – z 16,9% do 22,3%, czyli o ponad 5 pkt proc. Co to oznacza w wymiarze praktycznym, proszę państwa? Oznacza to, że w ciągu dekady przybyły blisko 2 mln osób w grupie właśnie 60–65 lat i więcej, czyli już co piąty mieszkaniec Polski ma 60 lat. To ma też taki wymiar praktyczny, jak właśnie w gminach, bo nie będę mówiła o województwach, tylko o gminach.

Jeśli przeanalizowalibyśmy właśnie tę dekadę, to 10 lat temu odsetek osób w wieku 65 lat i więcej był wyższy niż 20% w zaledwie 51 gminach. Gminy te były położone w takich województwach jak podlaskie, lubelskie. Natomiast w tej chwili mamy już jedną piątą wszystkich gmin w Polsce. Jest to naprawdę porażające, bo odsetek gmin z osobami 65 lat i więcej w 2011 r. nie przekraczał 10% aż w 221 gminach, a teraz z tych 221 gmin zostało tylko 7. Widzimy, jaka jest skala starzenia się.

Wiemy, że są wskaźniki, które świetnie obrazują nam proces starzenia się – mamy medianę, mamy indeks starości, mamy wskaźnik starości demograficznej czy obciążenie demograficzne. Natomiast chyba takim najbardziej wyrazistym i oddziałującym na naszą wyobraźnię jest indeks starości, ponieważ to jest liczba osób w wieku 65 lat i więcej, która przypada na 100 osób w wieku 0–14 lat. Inaczej mówiąc, kolokwialnie, jest to liczba dziadków przypadająca na 100 wnuczków. Oczywiście najlepiej jest, jeżeli liczba wnuczków stanowi przeciwwagę dla dziadków, natomiast już tak nie jest. Dekadę wcześniej na 100 wnuczków przypadało 90 dziadków, czyli jeszcze mieliśmy szanse, że te wnuczki będą się opiekowały dziadkami, natomiast teraz jest jeden do jednego, z przewagą dziadków, bo indeks starości wynosi 119. Proszę zauważyć, ile dziadków przypada na tego jednego wnuczka. W zasadzie już nie ma województw, w których liczba dziadków byłaby niższa niż liczba wnuczków.

Chciałabym państwu króciutko powiedzieć o osobach niepełnosprawnych. Nie będę w tej chwili skupiała się na poziomie wykształcenia wśród ludności 65 lat i więcej czy stanu cywilnego, gdzie już mamy bardzo dużo wdów, natomiast właśnie ważne jest, jak wygląda nasze społeczeństwo od strony prawnej i biologicznej, jeśli chodzi o kwestie niepełnosprawnościowe.

Wstępne wyniki, ponieważ jeszcze cały czas mamy wstępne wyniki, pokazały, że liczba osób niepełnosprawnych wyniosła ponad 5 mln, prawie 5,5 mln, to jest 14,3% populacji. Odsetek ten zwiększył się w stosunku do 2011 r. o ponad 700 tys. W tym okresie zwiększyła się nie tylko liczba osób niepełnosprawnych prawnie, czyli takich, które mają orzeczenie, ale również biologicznie, czyli deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności, a to jest oczywiście związane z tym, że się starzejemy.

Najważniejsza jest informacja: jak wygląda populacja osób w wieku 60 lat i więcej. Ona była większa w stosunku do 2011 r. o ponad 900 tys., to jest wzrost o ponad 37%. Osoby te częściej mieszkały w miastach, stanowiły ponad 65% wśród ogółu niepełnosprawnych tam zamieszkujących. To jest kontekst właśnie m.in. udogodnień urbanistycznych, udogodnień związanych z osobami, które mają wyraźne potrzeby. Inaczej wygląda sytuacja na wsi, natomiast widzimy, że tych osób niepełnosprawnych jest więcej właśnie w miastach.

Jakie zmiany zaszły w okresie międzyspisowym, jeśli mówimy o kategoriach niepełnosprawności? Podobnie jak w 2011 r. również w tym spisie dominowały osoby, które posiadają prawne orzeczenia, które właśnie potwierdzają niepełnosprawność – to są prawie 2 mln osób. To wzrost o prawie 32%. Zwiększyła się również liczba osób posiadających niepełnosprawność biologiczną, czyli bez potwierdzenia prawnego. Ten odsetek zwiększył się o 45%.

Natomiast, jeżeli popatrzymy sobie na terytorialne zróżnicowanie tej populacji i natężenie, bo to jest ważne, żebyśmy odnosili ludność niepełnosprawną do ludności ogółem w danym województwie, okazuje się, że spośród 16 województw najwięcej osób niepełnosprawnych mierzonych właśnie na 1000 ludności w danym województwie odnotowano w województwie lubuskim. Wskaźnik ten dla wszystkich osób wynosił aż 182 i był wyższy od średniego dla Polski, tj. 143. Natomiast jeżeli popatrzymy na wskaźnik dla osób niepełnosprawnych w wielu 60 lat i więcej, właśnie na 1000 osób w tym wieku, to wskaźnik niepełnosprawności dla tego województwa wyniósł 439 – był wyższy o 84 osoby od średniego wskaźnika dla kraju. Kolejne takie województwa to są świętokrzyskie i lubuskie – jest to interesujące, bo to są stare województwa, po prostu ze starymi ludźmi.

Problem niepełnosprawności najrzadziej występuje w województwie mazowieckim, ale tu nietrudno znaleźć tę przyczynę. Województwo mazowieckie reprezentuje zupełnie inna populacja, zwłaszcza jeśli mówimy o Warszawie, dużej aglomeracji. Ale również i w województwach: zachodniopomorskim, opolskim i śląskim.

Zatem, proszę państwa, to w zasadzie jest tyle, co mam do powiedzenia, jeśli chodzi o ludność według niepełnosprawności, ale ważne jest również odniesienie się do gospodarstw domowych. Dlatego że – wiadoma sprawa – osoby niepełnosprawne, osoby stare powinny z kimś mieszkać. Jak to wygląda z punktu widzenia osób pozostających w gospodarstwach domowych?

Mamy takie dane. Liczba gospodarstw domowych w stosunku do 2011 r. zwiększyła się o 360 tys. Zwiększyła się przede wszystkim liczba najmniejszych gospodarstw domowych – jednoosobowych i dwuosobowych. Dlaczego? Ponieważ to gospodarstwa, które tworzone są przez osoby młode, podejmujące decyzję o usamodzielnieniu się, ale również właśnie przez osoby starsze – osoby w wieku 60 lat i więcej, często przez osoby, które są w najstarszym wieku, tj.80 lat i więcej. Liczba gospodarstw jednoosobowych czy dwuosobowych zwiększyła się o kilkadziesiąt procent. Najczęściej w skład gospodarstwa domowego wchodziła jedna osoba w wieku 65 lat i więcej – one stanowiły ponad 10% ogółu gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe tworzone przez dwie osoby w tym właśnie wieku stanowiły ponad 6%. Ich udział w stosunku do spisu sprzed dekady był wyższy o 1 pkt proc.

Oczywiście ważne jest, gdy w tych w gospodarstwach domowych występuje osoba niepełnosprawna, jak również starsza. Liczba gospodarstw, w których zamieszkiwała przynajmniej jedna osoba niepełnosprawna, wyniosła 33% ogółu gospodarstw domowych, natomiast z przynajmniej jedną osobą niepełnosprawną w wieku 65 lat i więcej to jest 18,8% ogółu gospodarstw domowych. Zatem widzimy, że sytuacja zmieniła się bardzo dynamicznie w ciągu zaledwie dekady na niekorzyść, w zasadzie, tej grupy szczególnej.

Nie podałam informacji o najstarszych osobach, czyli w wieku 80 lat i więcej, ale również ta grupa się zwiększa z powodu wydłużania się trwania życia. Ta grupa również tworzy jednoosobowe gospodarstwa, to one są bardzo niepełnosprawne i to one często są pozbawione opieki i wsparcia drugiej osoby, które byłyby tworzone w gospodarstwie domowym.

Dziękuję państwu, to wszystko.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję, pani dyrektor, za bardzo za szczegółowe przedstawienie materiału przygotowanego przez Główny Urząd Statystyczny.

Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos? To w takim razie strona społeczna. Pani profesor, bardzo proszę.

**Przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej Józefa Hrynkiewicz:**

Przyszłam dzisiaj na posiedzenie, ponieważ chciałabym uzupełnić przedstawione informacje konsekwencjami tych procesów i tych zjawisk demograficznych, które zostały przedstawione przez panią dyrektor Szałtys, dla polityki społecznej, dla polityki senioralnej.

Chcę dodać także, że wszystkie te problemy są dość dokładnie i dość szeroko omówione w publikacjach, które wydaje Główny Urząd Statystyczny, a są one pokłosiem III Kongresu Demograficznego, który był organizowany przez GUS oraz Rządową Radę Ludnościową. Było to 25 konferencji naukowych, która odbywały się we wszystkich województwach, ale nie tylko w województwach, także na wsi, w powiatach. Na każdej konferencji przedstawiliśmy wszystkie zagadnienia dotyczące polityki senioralnej i tego, co trzeba zrobić. Wszystkie publikacje, wszystki debaty i dyskusje są dostępne na stronie internetowej GUS w zakładce „III Kongres Demograficzny". Wszystkie będą także wydane w papierze, tradycyjną metodą.

Jakie są konsekwencje? Konsekwencje, można powiedzieć, wynikają same z siebie. Osoby niepełnosprawne systematycznie tracą zdrowie i są dotknięte tym, że stale następują deficyty, jeśli chodzi o sprawność, jeśli chodzi o zdrowie – im starszy człowiek, tym są większe. Pogarsza się zdolność i możliwość zaspokojenia potrzeb, które wynikają z tych deficytów, bardzo często zdrowotnych, zarówno zdrowia fizycznego, jak i zdrowia psychicznego czy zdrowia mentalnego. To jest niezwykle trudna sprawa. Zwiększa się także liczba osób, które nie tylko mieszkają w mieszkaniach samodzielnie, będąc

w bardzo zaawansowanym wieku, ale także jest coraz więcej osób, które są niezdolne do samodzielnej egzystencji.

Ze względu na zmiany demograficzne, jakie następowały w ostatnich dziesięcioleciach, oblicza się teraz, że ok. połowa osób niesamodzielnych, a więc osób w wieku ponad 80 – bo ta niesamodzielność pojawia się mniej więcej ok. 80–85 roku życia – nie ma w rodzinie osób, które byłyby zobowiązane do udzielenia tym osobom pomocy. I tu pojawia się ogromny problem.

Obserwuję politykę społeczną także w tym zakresie. Można powiedzieć, że jeśli chodzi o działania państwa, to są oczywiście podejmowane działania związane z reformą emerytur, związane z różnego rodzaju usługami, działaniami, z rozwiązaniami prawnymi, ale mamy do czynienia z bardzo opieszałym działaniem samorządów. Przede wszystkim samorządów gminnych, samorządów najniższego szczebla, ponieważ bardzo trudno doczekać się zorganizowania usług, które byłyby na miarę potrzeb, jakie pojawiają się na terenie miejscowości, gdzie mamy coraz więcej osób starszych i coraz więcej osób, które pozbawione są członka rodziny, który byłby zobowiązany do udzielania takiej pomocy.

To jest bardzo trudne zagadnienie, które jest bardzo trudno rozwiązywalne. Trzeba zdawać sobie sprawę, że te wszystkie działania państwa – niezwykle ważne, bardzo potrzebne – muszą być uzupełniane przez działania, które prowadzi samorząd, przede wszystkim samorząd najniższego szczebla. Osoby, które osiągają wiek zaawansowany, stają się bowiem niezdolne do samodzielnego zamieszkania, stają się niezdolne do samodzielnej egzystencji. One muszą otrzymać pomoc.

Mamy bardzo duże deficyty, jeśli chodzi o organizację pomocy, czy to pomocy zbiorowej, czy to pomocy indywidualnej. A jeśli ta pomoc jest zorganizowana, to nie jest dostosowana do potrzeb konkretnej osoby, dlatego że te potrzeby są bardzo często dość skomplikowane, wymagające bardzo wielu działań. Dlatego też wydaje mi się, że to są zagadnienia, które powinniśmy podejmować i powinniśmy do nich zachęcać.

Co więcej, wydaje mi się, że potrzebna jest aktywność pracodawców. Bardzo wiele środowisk zastanawia się nad tym, jak zorganizować taką pomoc dla swoich nestorów, nawet już nie seniorów, a nestorów, którzy są już w bardzo zaawansowanym wieku. Chcę podać dwa ważne przykłady, które już funkcjonują, są bardzo dobre i wydaje mi się, że powinny być naśladowane.

Są to: Dom Aktora w Skolimowie pod Warszawą, zorganizowany przez właśnie związek aktorów; oraz dom w Kątach koło Góry Kalwarii, w gminie Góra Kalwaria, zorganizowany dzięki prywatnej fundacji państwa Witów – muzyka Antoniego Wita oraz jego małżonki. Zorganizowali oni taki dom z własnych funduszy. Ten dom jest bardzo dobrze zorganizowany, jest pewnym wzorem. Sądzę, że są takie instytucje, które mogłyby podjąć się takich zadań, żeby także swoim nestorom zorganizować godne warunki życia.

Osobną zupełnie sprawą, ale także wchodzącą w zakres polityki senioralnej, jest sprawa ochrony zdrowia. Wydaje mi się, że to, co jest planowane, i to, co jest bardzo upowszechnione w podstawowej opiece zdrowotnej, to jest tzw. zdalna pomoc. Osoba, która nie słyszy, osoba, która nie rozumie, osoba, która nie potrafi już się komunikować ze względu na zaawansowany wiek, musi mieć pomoc bezpośrednią – ale do tej pomocy bezpośredniej nie jest w stanie dotrzeć. To jest ten problem, który ciągle nie jest rozwiązany.

Następna sprawa, która z tym jest związana, dotyczy także leczenia szpitalnego. Jeżeli leczenie szpitalne odbywa się prawidłowo, to ona odbywa się szybko, krótko, ale taka osoba nie może wrócić do mieszkania, w którym nie ma nikogo i nikt nie zaopiekuje się nią po często bardzo ciężkiej i kosztownej operacji. Potrzebne są domy, które były kiedyś w ramach programów, tzw. DDOM-y (dzienne domy opieki medycznej), które pozwalały na rehabilitację, na powrót zdrowia po przebytym leczeniu szpitalnym.

Zatem mamy różne zagadnienia, które będą przedmiotem bardzo wielu różnych problemów, jakie będą następowały. Pierwszy problem to jest problem opieki, niezwykle ważny, on jest koniecznie do innego rozwiązania, innego ustawienia, niż jest to teraz, bo jest bardzo dużo form, które są oczywiście potrzebne, tylko one muszą być jakoś ze sobą zintegrowane. Nie będę tego omawiała dokładnie, bo nie na to czasu. Musielibyśmy się spotkać osobno w tej sprawie. To jest jedna sprawa. Druga sprawa to połączenie

form opieki z opieką zdrowotną, dlatego że bardzo często te dwie formy opieki muszą być ze sobą powiązane, żeby dawały odpowiedni efekt, jakiego oczekujemy.

Nie będę mówiła o sprawach szczególnych, takich jak sprawa skutków neurodegeneracyjnych, które dotykają bardzo wielu osób, czy innych niepełnosprawności, które także powinny być przedmiotem rozwiązań. Ale chcę bardzo wyraźnie powiedzieć, że powinniśmy wrócić, pani przewodnicząca, do tego programu, który przygotował jeszcze śp. prof. Zbigniew Religa. Mianowicie do ubezpieczenia pielęgnacyjnego, które byłoby ubezpieczeniem dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Ten program jest przygotowany, są przygotowane założenia do ustawy o ubezpieczeniu dla osób w zaawansowanym wieku, dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Program opracowaliśmy już ok. 20 lat temu, został on opracowany w ponad 200-osobowym zespole, bardzo dokładnie. Wydaje mi się, że to jest rozwiązanie, które dawałoby szanse na organizację systemowej opieki dla tych osób, których będziemy mieli coraz więcej.

To jest to zadanie, jeśli chodzi o zmiany demograficzne, które staje przed nami i musimy się z tego zadania jakoś dobrze wywiązać, zastanowić się, jak wspólnym wysiłkiem można to rozwiązać. Dzisiaj, jeśli to jest osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji, rodzina nie jest w stanie sobie z tym poradzić w zestawie dostępnych usług i pomocy. Wiem, co mówię, ponieważ mam w tym zakresie zaświadczenie osobiste – osobiście takiej pomocy udzielałam.

Może na tym zakończę, pani przewodnicząca, bo już i tak za długo mówiłam.

**Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):**

Bardzo dziękuję, pani profesor. Bardzo dziękuję, jasne. To znaczy, bardzo dziękuję.

Oczywiście jest tak, jak mówi pani profesor, wiele jeszcze wyzwań stoi przed nami w kontekście starzenia się społeczeństwa, to na pewno, ale działamy cały czas. Tylko przypomnę o świadczeniu 500 zł dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Opracowaliśmy także program świadczenia wspierającego dla osób z niepełnosprawnościami, są w nim poszczególne stopnie, etapy. Jest to nowe rozwiązania wydyskutowane przez ministra rodziny i polityki społecznej w formule szeroko zakrojonego dialogu z przedstawicielami osób z niepełnosprawnościami, w tym osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Jest to nowatorskie rozwiązanie, przygotowane także przez pana ministra Pawła Wdówika, pełnomocnika rządu do spraw osób z niepełnosprawnościami. Jest wiele dobrych rozwiązań. Oczywiście wciąż trzeba szukać nowych, trzeba szukać nowych form wsparcia. Z całą pewnością to czynimy.

Czy jeszcze ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Nie widzę. W takim razie, szanowni państwo, bardzo serdecznie dziękuję za obecność, za przygotowane materiały. Dziękuję pani minister, dziękuję paniom dyrektor za zreferowanie materiałów.

Stwierdzam, że Komisja zapoznała się z przedstawionymi informacjami. Informuję, że porządek dzienny został wyczerpany. Zamykam posiedzenie Komisji. Dziękuję bardzo.